

kinevezését); civil bíróságok bevonása; hatalommegosztás és a hatalom ellenőrzésének kidolgozott módozatai; laikusok felhatalmazása plébániai közösségek vezetésére; laikusok igehirdetésének engedélyezése az eukarisztia ünneplésekor; a pénzügyi illetékségek újragondolása; az ellenőrző mechanizmusok megerősítése; a szexuális visszaélések felderítését célzó független vizsgálóbizottságok felállítása, alkalmasint a római Hittani Kongregációban is; lemondás a mindent jobban tudás gesztusairól, különösen ami az Istenről való beszédet illeti. Mindezek a területeken a jelenleg ad absurdum központosított hatalom megosztható és átadható volna annak érdekében, hogy újra a földön járjon és szolgáljon.

Az egyház nem öncél – a nárcizmus ellenben mindent önmagára vonatkoztat. Mindegy, hogy a saját maga körül forgó egyház miről beszél, a végén úgymint mindig önmagához érkezik el, mint igehirdetésének tényleges tartalmához. Az evangélium reménye azt mondja ki, hogy az egyházon túlival – a világgal, Istennel – találkozási lehetőség a nárcizmus. Ha létrejön ez a találkozás, akkor a katolikus egyház esélye is megújul: igehirdetése végre ismét máshol érhet célba, nem saját magánál. Ezzel együtt pedig, mintegy melleleg, a bizalmi válságnak is vége szakadna. (Bakonyi Zsigmond fordítása)

[1] Franz-Peter Tebartz-van Elst (sz. 1959) 2008 és 2014 között a németországi Limburg püspöke volt. A XVI. Benedek pápa által püspökké kinevezett, mintaszerűen konzervatív, Meisner kölni bíboros-érsek utódjának szánt főpap Ferenc pápával folytatott megbeszélése után – és a vatikáni adminisztráció döntése nyomán – 2013. október 23-tól kezdve nem gyakorolhatja tisztségét. Fényűző életmódja, mereven hierarchikus egyházfelfogása és groteszkbe hajló ritualizmusa hosszabb ideje megütközést váltott ki egyházmegyéjének katolikusai-ból. Elmozdításának oka azonban a limburgi székesegyház közelében álló, a püspök lakóhelyét is magába foglaló Szent Miklós Egyházmegyei Központ felépítésének megnövekedett költsége, illetve a túlköltekezés miatti tiltakozás volt. Németország-szerte katolikusok tömegei adtak hangot megdöbbenésüknek, amikor kiderült, hogy az erődszerűen védett és történelmi, illetve historizáló épületrészeket egyaránt tartalmazó luxusingatlan a tervezett költség többszörösébe, mintegy 31 millió euróba került. A püspök és hivatala megpróbálta elleplezni a költségeket, miként a püspök előzőleg, 2012-ben azt is letagadta a Der Spiegel újságírójának, hogy egy hivatalos út keretében helynökével együtt első osztályra váltott repülőjegyet Indiába.

Forrás: Publik-Forum, christlich – kritisch – unabhängig, Oberursel (Németország), 2014/10, 27–29.

A szerző német jezsuita szerzetes, gimnáziumi tanár, 2011-től a St. Blasien Kollégium – a német jezsuiták gimnáziuma Baden-Württemberg tartományban – igaz-

gatója. 1954-ben született Bonnban, ötgyermekes diplomatacsalád második gyermekeként. Szlavisztikai, klasszikus filológiai, filozófiai és teológiai tanulmányokat folytatott, 1986-ban pappá szentelték. 2000 és 2011 között a berlini jezsuita gimnázium, a Canisius-Kolleg igazgatója volt. 2010-ben ő indította el a német katolikus egyházban történt pedofil bűncselekmények feltárásának hullámát – a leleplezések hamarosan szekuláris intézményeket is elértek.

DR. KELEMEN BÉLA

EGYSZER VOLT... LESZ-E MÉG? AVAGY FENNTARTÁSAIM A FENNTARTHATÓSÁGGAL SZEMBEN

...Az emberi együttélés, a társadalom működési rendje folyamatosan termeli a különböző externáliákat, olyan folyamatokat, amelyek a fő emberi tevékenység mellett, mintegy melléktermékként akaratlanul kihatnak a környezetünkre és életünkre. A modernizálás és a nagyüzemi módszerek folyamatos térhódítása következtében az 1970-es évek közepétől egyre inkább negatív externáliákat eredményeznek a tevékenységeink, abból is fakadóan, hogy a túlnépesedés miatt Földünk regenerálódási képessége egyre gyengül.

Bolygónknak naponta több mint 200 000 éhes szájjal gyarapodó emberiséget kell táplálnia, miközben a szolgálatunkban lévő erőforrások rohamosan szűkülnek. És ha az emberiség a fenntarthatóság egyik fő ideológiáját, a földművelés ősi poézisébe vetett hitét is megtagadja vagy elkoptatja, menthetetlenek leszünk. A földi javakért folyó versenyt egyre nyíltabban szövi át a kapzsiság és a tudatlanság. És nem csak a nagyüzemekre és a multinacionális vállalatokra kell gondolnunk. A fogyasztói társadalom hétköznapi embere is átveszi ezt a magatartásformát, amikor fogyasztói árakban mért álracionalizmusa hipermarketekből hipermarketekbe tereli.

Mélyebb elméleti levezetések nélkül is belátható, hogy családi gazdaságok, kisgazdaságok működtetése még némi reményt adhat a helyes útra való visszatérésre, ami

az egyensúlyi állapotok irányába lökhetné a társadalmakat. Ugyanakkor, bármennyire is patetikusan hangzik, ebből a folyamatból nem spórolható ki a poézisszerű élmény nép felé való hiteles közvetítése, illetve az erre való igények újbóli feltámasztása.

Sokgenerációs parasztcsaládok sarjaiból is már kikopó félben van a földművelés poézisélménye, sőt, a modern társadalom üzenete az elidegenedés-élményt erősíti. Ha te is gazdálkodásra adtad a fejed, mint apáid, akkor ne bonyolítsd az életet: csak a profitra figyelj, minden más csak sokadrangú. A nagyban való gondolkodás, a modern agrártechnológia, termelékenységet sokszorozó vegyszerhasználat, a minimalizált élömunka-tartalom mind-mind feltétele a földművelési másságnak.

Azoktól az egyénektől pedig egyenesen felelőtlenység elvárni az önellátásra való termelést, akiből generációs visszatekintésben százévek óta hiányzik a termőföld művelésének megtapasztalása és élménye. Naivitás azt hinni, hogy bizonyos rétegek csak úgy, termékennyé teszik a földet, mert a markukba nyomunk némi vetőmagot, meg a kapát, miközben azokat az utolsó családi gazdaságokat is megfojtja a rendszer, akik még ezzel az őstudással és őshittel rendelkeznek. Éppen a létezés-nemlétezés határán egyensúlyozó családi gazdaságok adhatnának mintát és tudást az önellátás mítoszával felzárkóztatni kívánt rétegeknek. Össztársadalmi felelősségvállalás nélkül a fenntartható életformákért való erőfeszítés teljesen hasztalan.

Mindazonáltal a családi nevelés, a köznevelés, a médián keresztüli befolyás egészen más irányba mutat.

A köztévé riportműsorában a tüsténkedő riporter öntelt mimikával konferálja fel, hogy milyen sikeres is volt a gyűjtési akciójuk az egyik rászoruló nagycsalád számára. Már mennek is bevásárolni a sokgyermekes anyukával a csillogó-villogó élelmiszer-áruházba, földöntúli ragyogás az anyuka arcán a sok szép áru láttán. A következő felvételen már láthatjuk, ahogy a háziasszony jó adag fagyasztott hasábkrumplit zuhint a gyenge minőségű, fortyogó olajba, majd jönnek szépen sorba a család kedvencei, többek között az előre panírozott, sajttal és mással töltött fagyasztott készételek. Micsoda öröm és micsoda illúzió néhány napig a család számára. Közben látjuk a tévé képernyőjén, hogy a konyha tágas ablakai mögött elvadult, műveletlen kert éktelenkedik. A figyelmes tévénező észreveszi a szoba sarkában álló sparheltet, majd enyhén megrándul az egyik arcizma, amikor a háziak lelkendeznek, hogy az adománypénzből sikerült visszaköttetni a gázt, a fiatal édesapa meg arról panaszkodik, hogy nem tudott munkát vállalni a közeli almásban, mert nem ért a metszéshez. A sercegő hasábkrumpli alatti gázlángba bámulva eszünkbe juthat, hogy metszések idején a gazdák milyen lelkesen kínálják fel ingyen a vastagabb nyeseδέkeket a családosok

számára. Értjük, ájtott az üzenet, csak másképp, mint ahogy a tévések gondolták... Takaros kis fatöng és aprító baltával, kertben termesztett krumpli, kukorica, tök, a disznóólban egy mangalica, igénytelen állat, de jó sok és finom zsírja van...

Tévé! Micsoda mágikus hatalom, micsoda felelősség! Az elidegenedő, szegregálódó és elszegényedő rétegek menekülési útvonala, de legtöbbször nem a való élethez, hanem az illúziók világába.

Anyám konyhájában kedvenc főztjét, a rántott paszulylevest kanalazgatom, eközben lehetőségem van kényszeredetten belepillantani az egyik szappanoperába. Még akkor sem tudnék elmélyedni az események menetében, ha nagyon akarnám, mert a nyelvem hegyén igencsak szokatlan kozma ízt érzek. Néznék anyámra kedvesen-kérdően, de figyelmét lekötik a szereplők ármánykodásai, int is a kezével, hogy egy kicsit várjak. Jön végre a reklám, és töredelmesen bevallja, hogy a délelőtti sorozat annyira elvette a figyelmét, hogy a tűzhelyen lévő rántásról kicsit megfeledkezett. Sebjaj, mondanám, de már újra peregnek az események a tévében. Én is figyelek; csillogás, gazdagság, indulatok, szenvedély, elérzékenyülések, dührohamok, hisztériák és gyilkos ösztönök, hirtelen vágásokban. Minden olyan élesen letisztult, szinte bántóan egyszerű a jó mellé állni, a gonoszt elítélni. Nem mondom ki, csak suttogom halkán a kozmás rántott paszulylevest szűrőcsőletve: érzelmi pornó!

Idáig jutottunk, a mezei paraszti munkától, a családi gazdálkodástól, a gyerekneveléstől tisztessen megöszült, szeretetreméltó parasztasszonyt is elérte a multikommunikációs ármány. Néhány filmkocka, és már át is siklik az illúziók világába.

Valószínűleg így vagyunk mi mindannyian ezzel a modern társadalom-megfeleléssel, a szabadszellemtű tömegkultúrával. Ahogy silányul a fogyasztói társadalom tömegélelmiszere, úgy silányul a tömegkultúra minősége is. A veszély leginkább abban van, hogy az elszemélytelenedő és elidegenedő tömegek egyre kevésbé tudnak ellenállni a manipulációknak – kiszolgáltatottakká és elesettekké válnak!

A leves fogytán a tényéromból, amikor újra jön a reklám. Könnyen elérhető, személyre szabott gyors hitel ígér az egyik sokat szidott pénzügyi szolgáltató cég. Hogy eredményesebbek legyenek, egy Jól Ismert Tévés Személyiséget szerződtettek a hitelesség illúziójának elérésére. A Jól Ismert Tévés Személyiség pedig szemünkbe mondja, szinte szuggerálva, hogy ezt a lehetőséget nem szabad kihagyni annak, akinek gyors hitelre van szüksége. Pedig tanulmányok, újságcikkek tucatjai közlik velünk szinte naponta, hogy emberek százezrei kerültek Magyarországon a reménytelen adósok helyzetébe, jelentős részük az ilyen jellegű

pénzügyi szolgáltatások miatt. Milyen csalafinta a reklám időpontja: még vissza sem zökkentek az illúzióból a valóságba a nézők, még mindig a gazdagság, a sikeresség, a csillogás talmi mámorában lebegve könnyen mondhatják maguknak: jogos igényem van nekem is ilyen jellegű javakra, pontosabban ezek morzsáira..., és már nyúlnak is a telefonért.

A kör néhány nap múlva bezárul. A Jól Ismert Tévés Személyiség könyvet jelentetett meg, amelyben tanítani való jó szándékkal leplezi le az áltudományoskodókat, a kuruzslókat, az álgógyítókat. Hasznosnak tartanám a művet, de arra is gondolnunk kellene, hogy sokan a súlyos eladósodás, az illúzióktól sem mentes gyorsHITEK miatt kerültek reménytelen élethelyzetekbe, és utolsó kétségbeesésükben gyógyírt keresnek lelki bajaikra a kuruzslók és álgógyítók hűvös-homályos fogadósobáikban. Rövid tanulságként talán: nem mindenkinek kell látni az összefüggéseket, de egyeseknek kötelező!

Köznevelés, közkultúra, közmédia: a gondos parasztember a koratavaszi kertjét műveli, eközben a rádiót hallgatja. Kezében metszőolló, lábán szandál. A száraz, zörgő falevelek alól alig kandikál ki néhány vékony fűszál. Már hetek óta tart a tavaszi aszály. A rádióból sugárzott zene hanghullámaival próbálja magát vidítani, bár nem bánna, ha kényelmes nyári szandálját nehéz gumicsizmára cserélhetné – a termékenyítő tavaszi esők okán. A rádióban pörögnek a zenék, csacsogó-búgó női hang konferálgatja be a zeneszámokat, szellemes megjegyzéseket fűzve hozzájuk. Majd átadja a mikrofont a hírolvasó kollégájának, aki komor hangon beszámol arról, hogy a szárazság nagy károkat okoz az agrárágazatban, terméskiesések, drasztikus élelmiszer-áremelkedések várhatók. A gazda metszőollóját dühösebben csattogtatja, miközben ingerülten apró, száraz göröngyöngöket ráz ki a lábbelijéből. Figyeli az időjárás jelentést, ami némi felhősödést és szórványos esőt ígér. Sóhajt és reménykedik, és kényszeredetten hallgatja az újra mikrofonhoz kerülő trendi műsorvezetőt, aki érezhetően szereti hallani és hallatni saját hangját, így búgván az éterbe: „Remélem, a tavasz tudja a dolgát, és szellőjével hamar elúzi azt a néhány felhőt az égről. Kedves hölgytársaim, elő a miniszoknyákat és a kivágott blúzokat, mert nagy örömünkre máris elkezdődött a szezon!”

A gazdánk meglepetésében felhorkant. Bár a gyengébb nem rajongója, de most nem hozza lázba a női lábak és dekoltázsok víziója. Tehetetlen dühében a szokatlanul erős tavaszi napsütéstől kopasz homlokát védő kalapját a földhöz csapja, néhány vakondtúrást szétrúgva azt jól meg is tapossa. A felszálló porral úgy hinti meg a száraz tavaszi szél a lelógó bajuszát, akárha vastag szürke dér csapódott volna rá.

Kinek lenne a kötelessége elmagyarázni néhány természeti törvényt a légkondicionált fővárosi közszolgálati rádióstúdióból közkultúrát közvetítő bemondónőnek, hogy eső híján a természet nem ad élelmiszert, ha nincs élelmiszer, nem lesz mit enni, és a koplalásra fogott combokon petyhüdt lesz a bőr, a rádióhallgatók meg tömegével lesznek ingerültek. „Micsoda elidegenedés a természettől”, motyogja a révületéből lassan magához térő parasztgazda.

A társadalomban élő és gazdálkodó ember életét ezer szállal szövö át a természet termékenységi hálója. Oltóanyagként, kovászként hatnak értéktermelő tevékenységére. Viszont ha már nem tudunk vagy nem akarunk az ősi rend szerint értékeket előállítani, amelyek fenntartható és megújuló módon szolgálják életünket, akkor ne csodálkozzunk a világtól való elidegenedésünkön. A profitmaximalizálás egyetemes törvényét szajkózva akaratlanul is cinikussá válunk a természettel szemben. A népből erőszakkal kikoptatott poézis, a termő anyaföld iránti alázat és csodálat nélkül a fenntartható életformák újbóli elérése vagy fenntartása hiú ábránd.

Más oldalról pedig az írmag még itt-ott fellelhető a családi gazdaságok, egykori háztájik kertjeiben, konyháiban, pincéiben és padlásain. Amíg jelentős, példát és irányt mutató rétegek nem termelnek önellátásra, majd szűkebb és tágabb környezetük számára, addig hiába a jóakarát vagy a gazdasági-szociális kényszer, nem fog a kézi kasza dús rendet vágni, a kapa sem fogja a földet termőképesebbé tenni a generációk óta elvadult kertekben, vagy odavetett bérföldeken. Elő hát a kapákkal, kaszákkal, kézi örlőkkel, szitákkal, rostákkal, füvesasszonyok gyógynövényes receptjeivel, régi öregek praktikáival!

És Platónt idézve a párás tavaszi hajnalon, talán még sikerülhet: ritmus és harmónia!

Azt el kell fogadnunk, hogy nem állhat neki mindenki a föld termékenyítéséhez, de a folyamatok megértése, pusztító vagy termékenyítő cselekedetek, fogyasztási kultúrák megkülönböztetése valamennyiünk felelőssége. A fokozatosan tudatukra ébredő, fizetőképés városi rétegek döntik el végképp a fenntarthatóság-fenntarthatatlanság dilemmáját. Ha a globalizációs maszlag a fogyasztásukat továbbra is a tartós, multinacionális vállalatok által előállított tartós fogyasztási javak felé tolja el, miközben az alapélelmiszereken és szükségleteken filléreskednek, nem lesz önfenntartó piaca még az édenkert gyümölcsseinek sem.

A jelen sorok írója reménykedik. Mert tényleg kaszát fen, kapát élesít, kézzel örli és szitálja gabonáját, metszi szőlőjét, gyümölcsfáit. Úgy 95%-ban saját magának és családjának megtermeli az élelmiszereket. A

személyeinek – merengésének – hitelességét erősíti, hogy mérnökközgazdászként a területfejlesztési gazdaságpolitikából doktorált, hét évig multinacionális világvállalatoknál volt vezető beosztásban. 1989 és 1997 között a reklámszakmában dolgozott többek között Olaszországban és az Egyesült Államokban. Majd 2006 és 2010 között egy 2400 fős településen polgármester volt, és részt vett több civilszervezet létrehozásában illetve működtetésében.

BOOKTÖRTÉNELEM

MERZA JÓZSEF

„ALKALMATLAN VAGYOK A KILÁTÁSTALANSÁGRA”

BISZTRAI ÉVI ÉS GYURI (1995)

I. RÉSZ

Húvös van. Középen ülök Évi és Gyuri között és egy félíg kibelezett, Vera programú Robotron írógépen gyorsan, és hibásan gépelem szavaikat. Fejünk fölött ritkás lábdübörgés, hátunk mögött időnként nagy robajjal meginduló gázkazán. A Galgahévíz utcai ház sokat látott pincéjében interjú készül.

1972 nyarán tartottuk a Bokorban az első csoportvezetői lelkigyakorlatot. Az ott levő tizenhét öreg közé hirtelen berobbant egy magas, szőkehajú fiatalember, aki nagybátyját hozta motorkerékpárral. Te voltál az, Gyuri, s utána ott is maradtál és részt vettél az egész lelkigyakorlaton. Hogyan kerültél oda?

Nagybátyám, Bisztrai László, bordányi plébános kért meg, hogy vigyem el Alsószentivánra, a lelkigyakorlatra. A motoron már tudtam, hogy ott fogok maradni, hiszen vissza is kellett őt vinni. Ekkor én már minden második héten házasságra előkészítő tanfolyamot tartottam a bordányi fiataloknak. Laci bácsi a kopasz fejére mutatva érzékeltette, hogy nekem több esélyem van a fiataloknál, mint neki.

Te akkor már képes voltál arra, hogy házasságra előkészíts valakit?

A házasságra előkészítő tanfolyam valójában fedőnév volt, mert azzal nem lehetett előállni a faluban, hogy

evangéliumi tartalmak közlése folyik a plébánián minden vasárnap 11-13 óráig.

Évike még nem volt a látóhatáron?

Évike nagyon ott volt a látóhatáron, mert 9 hónap múlva össze is esküdtünk! Együtt olvastuk Walter Trobisch „Szerettem egy lányt” című könyvét, sőt magánra is mondtam a szövegét és továbbadtam a barátaimnak. Ez a szakmai képzés, valamint az otthonról hozott családmodell teljesen elegendő volt számomra ahhoz, hogy 16-18 éveseknek beszéljek erről a témáról.

Na, jó, erre még visszatérünk. Most azonban légszíves elmondani, hogyan éltél mielőtt eljutottál volna Alsószentivánig!

Nagyon jól éltem. Egy igazi botanikus csak a növény gyökérzetét nézi, mielőtt el- vagy átülteti. Csak hálával tartozhatom gyökereimért. 1952-ben születtem egy katolikus család harmadik gyermekeként, egy leány és egy fiú után, s 1959-ig mint legkisebb gyermek nevelkedtem. Ez azt jelentette, hogy jó szüleimnek még volt ambíciója az első két gyerek módszeres nevelésére, de mire hozzám eljutottak, már kellőképpen kifáradtak és hagytak engem növekedni. Mivel hat évig a legkisebb voltam, azért extra szeretet-simogatások jutottak nekem. Nem törtek be, nem kényszerítették rám mindenáron a szülői akaratot. Később még két öcsém született, sajnos a legkisebbet hét napos korában eltemettük. Édesanyám óvónőként dolgozott és így szolgálati lakást kaptunk a rákoshegyi óvodában. Az óvodához kötődik a bábozás iránti szeretetem, ami a jelen, 43 éves korombeli foglalkozásomat adja, hiszen bábokból élünk meg.

Milyen szülői háttérből táplálkoztak a gyökereid?

Nagyon hálás kérdést tettél fel, ugyanis a mai napig meghatároz engem szüleim hite és vallásgyakorlása. Mióta az eszemet tudom, szüleim napi áldozók voltak mind a mai napig. A 4-5 éves kisgyerekek csak azt látták, hogy anyja minden reggel fél hétkor eltűnik. Fogalmam sem volt, hová megy. 1956-57-et írtunk akkor. Kérésre egyszer magával vitt. A templom padjában kötöttünk ki, csak ő volt ott. Háromnegyed hétkor kijött a helyi plébános. Anyu előrement a rácshoz, valamit kapott a szájába, utána visszajött mellém, letérdelt és tíz percig, lehajtott fejjel, csendben volt. Amikor kimentünk a templomból, résnyire kinyitotta az ajtót, finoman kinézett, majd a templomból kilépve, szatyrot lóbálva hazamentünk. Időnként találkoztunk óvodás gyerekekkel is, akiket a szüleik hoztak az óvodába. Ekkor már én is tudtam, hogy Anyu reggelenként templomba megy. Több évig meg voltam győződve arról, hogy a jó Isten nem más, mint az édesanyám. Azt tudtam, hogy Isten a szeretet, azt pedig tapasztaltam, hogy édesanyám szeret engem, akkor viszont egyértelmű a szillogizmus, hogy